

Rapport från deltagande i IIC: s (International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works) 25:e biennial Congress i Hong Kong mellan den 22 och 26 september 2014

Tack vare beviljade medel från Märta, Gunnar och Arvid Bothéns stiftelse bereddes det mig möjligheten att delta i IIC:s (International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works) 25th biennial Congress i Hong Kong. Kongressen ägde rum den 22-26 september 2014 i Hong Kongs City Hall.

BESKRIVNING

Titeln på årets konferens var: An Unbroken History: Conserving East Asian Works of Art and Heritage och temat var konservering av ostasiatisk konst och kulturarv. Flera för Ostasien traditionella materialkategorier behandlades; textilier, lackarbeten, papper, glas och elfenben men även utomhusmiljöer som klippristningar i Hong Kongregionen, målningar i buddistiska grottempel i Dunhuangregionen eller terrakottaskulptur från Xi'an avhandlades.

Det var första gången som IIC hade förlagt en kongress till den subtropiska delen av världen och förväntningarna var höga. Den fem dagar långa kongressen hade lockat över 400 deltagare från c. 30 länder. Programmet var späckat och de flesta dagarna avslutades med olika mottagningar. Welcome Reception hölls på Hong Kong Museum of Coastal Defence.

IIC: ordförande Sarah Staniforth och Carrie Lam, Chief Secretary for Administration of Hong Kong Government S.A.R. (Special Administrative Region) inledde öppningsceremonin med att hälsade delegaterna välkomna. Därpå följde årets Forbes Prize Presentation Ceremony. Årets utmärkelse (en av de viktigaste som utdelas inom konserveringsfältet till en person som bidragit med utomordentliga insatser för professionen) gick till dr Jixiang SHAN, nyutträd chef över (Palatsmuseet (Förbjudna staden) i Beijing. Motiveringen till utnämningen löd bl. a:

“Dr Shan has been a pioneer in China’s historic preservation movement and has developed his profound research interest in urban planning towards seeking the preservation of cities of historic and cultural importance in an era that has witnessed an ever-accelerating pace of urbanization.”...”Dr. Shan has promoted China’s heritage preservation development by launching nationwide surveys of heritage sites and setting up a legal conservation framework through the introduction of National Cultural Relics Protection Law.”

Jixiang SHANS Forbes Prize Lecture 'People being the real owner of the cultural heritage – the Inspiring Stories about Groups of Peasants Saving the Invaluable Cultural Heritage of China' var en mycket inspirerande berättelse om och framförallt en eloge till de landsomfattande och ofta ideella och anonyma insatser som gjorts av bybor och bönder för att rädda det lokala kulturarvet t.ex shensiinvånarnas bidrag att bevara utgrävda fornminnen eller qiangfolket bidrag att bevara forntida vaktorn (diaolou) och byar i Sichuanprovinsen.

Måndagseftermiddagens sessioner handlade alla om textil konservering och behandlade dels arkeologiska textilier dels siden och thangkas (tibetansk konsttradition bestående av religiösa bilder föreställande gudar eller heliga personer ur den buddhistiska tron målade på bomull eller siden. Bland anförandena kan nämnas två som båda betonade minsta möjliga ingripande

Rapport från deltagande i IIC: s (International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works) 25:e biennial Congress i Hong Kong mellan den 22 och 26 september 2014

den och respekten för föremålets integritet 'Conservation of a silk robe excavated from the Loulan mural tomb, Xinjiang, China' av Xiaojing Kang vid Xinjiang Institute of Archaeology och var en redogörelse över de konserverings- och restaureringsåtgärder som utförts på en dräkt som grävdes fram ur en vandaliserad grav 2003 nordöst om ruinstaden Loulan i Xinjiang. Graven härrörde från slutet av kungadömet Shànshàn (200-300-talet e. Kr.) i Lop Norregionen Genom att använda sig av traditionella tekniker och material konserverades dräkten med lyckat resultat vilket underlättar vidare studier och framtida möjligheter att ställa ut den. Det andra föredraget 'Conservation of a gauze jacket excavated from the tomb of Zhou Yu (c.1244) in Zhenjiang, China' av Shuqi Lou och Fang Wu från China National Silk Museum, Hangzhou och Zhenjiang Museum, Jiangsu i Kina behandlade konserveringen av en jacka vävd i gas- eller slingerbindning. År 1975 upptäcktes graven härrörande från Södra Songdynastin (1127-1279) i Jiangsuprovinsen i Kina. Kroppen var välbevarad och enligt officiella källor var identiteten på den begravde mannen känd. Jackan var kort, öppen framtill med raka armar och fodrad med ett tunt sidentyg vävd i tuskaft. Vid utgrävningen var jackan i förhållandesvis gott skick men skador hade uppstått under de 37 år den varit utställd. Mindre lämpliga lagningar både på jackan och i fodret utförda med grov tråd hade orsakat ytterligare skador. Bindnings-, fiber- och färg-analyser utfördes varav de senare avslöjade höga halter av ellaginsyra i färgerna. Jacka och foder behandlades separat. Delar av sömmen mellan jackan och fodret sprättades upp och jacka och foder förseddes med stödtyg av snarlik kvalitet. Slutligen sammanfogades jackans delar igen till sin ursprungliga form.

Två föredrag om konservering av thangkas hölls. 'Conservation of thangkas in the Palace Museum, Beijing' av Jirong Song och Xiaoji Fang samt 'Pathways to unravelling the past: Conservation of silk borders of Buddhist paintings from China, Japan, Korea, and the Himalayas' av Jennifer Walker. Det förstnämnda beskrev också konserveringsprocessen utifrån principerna ingen förändring av originalformen, minimalt ingripande etc. medan det senare fokuserade på själva monteringen av thangkas på sidentyg och vilka ställningstaganden som måste göras när det gällde den ursprungliga monteringen.

Tisdagen ägnades åt ostasiatiska lackarbeten och muralmålningar men innehöll även intressanta textila anföranden bl. a. 'The collection of mud-silk: a Southeast Asian textile' av Kate Blair och Karen Thompson, University of Glasgow, ett för mig obekant material som hade uppvisat en ovanlig skadebild som påminde om målad textil. Mycket möda hade lagts ned för att hitta användbara konsolideringsmetoder.

Temat för onsdagens förmiddag var konservering av metall- och komposita föremål, och eftermiddagen vigdes åt olika Cultural Tours i Hong Kongs omnejd. För min del valde jag Ping Shan Heritage Trail, en 1,6 km lång vandringsled i området Nya Territorierna norr om Hong Kong som bl. a. inbegrep ett besök i den mer än 600 år gamla Tsui Sing Lau Pagodan (Stjärn-samlingspagodan) och den muromgärdade byn Sheung Cheung. Det var en märklig kontrast att se pagodan mitt på en parkeringsplats och den ännu bebodda byn med skyskrapor

Rapport från deltagande i IIC: s (International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works) 25:e biennial Congress i Hong Kong mellan den 22 och 26 september 2014

snuddande nära. Andra besök som ingick var förfädershallen Yu Kiu samt ett besök i The Ping Shan Tang Clan Gallery cum Heritage Trail Visitors Centre i närheten av den kinesiska gränsen.

Föredragen under torsdagen var inriktade på ostasiatisk papperskonst samt preventiv konservering, miljö- och klimatfrågor. En intressant paneldebatt hölls mellan föredragshållare och åhörare där fokus låg på olika framtidstrender som större klimatmedvetenhet hos museerna, energisnåla lösningar etc. Uppenbart är att utvecklingen på detta område går snabbt och även museerna är betjänta av att följa utvecklingen. Även under torsdagen hölls några textila föredrag. 'Chinese painted silks for the European market in Victoria and Albert Museum, London, UK: Conservation treatment developments' fångade speciellt mitt intresse. Museet har en fin samling kinesiskt bemålat siden från 1700-talet som producerats för den europeiska exportmarknaden i form av dräkter, liturgisk skrud och möbelyger. Tygerna kom snabbt att kopieras i Europa vilket har gjort att de kan vara svåra att särskilja. Klassiska indikatorer för kinesiskt siden är emellertid vidare vävbredd och en tydlig färgkontrast mellan grundtyget och stadkanterna samt karakteristiska hål i stadkanterna orsakade av vävspännaren. Även måleri-tekniken visade sig skilja sig åt. Genom att studera tidigare konserveringsåtgärder med olika adhesiver kunde man förfina dagens konserveringsteknik. Ett annat spännande föredrag var 'Thai textile conservation; Building bridges regionally and culturally in a twenty-first-century context' av Julia Brennan, Parichat Saengsirikulchai och Piyamon Kingpratoommas.

Fredagen ägnades åt ostasiatiskt glas, keramik, polykrom skulptur, sten och nya konserveringsmaterial. Alla delegater erhöll även förslag på nya riktlinjer för museernas arbete rörande klimatfrågor samt in- och utlån av museiföremål: 'Environmental Guidelines – IIC and ICOM-CC Declaration' som IIC och ICOM-CC initierade 2012. På agendan fanns minskad energiförbrukning och minskade koldioxidutsläpp. Fredagen avslutades med flera prisutdelningar. 2014 års Keck Award Presentation gick till Royal British Columbia Museum, Kanada för deras publika konserveringsprojekt 'The Chinese Freemason's Lantern' som var ett initiativ att bevara och representera immigranternas historia i British Columbia.

Efter kongressen besöktes China National Silk Museum i Hangzhou. Museet ligger mycket vackert beläget vid Västra sjön. Området som är fullt av trädgårdar, tempel och pagoder har sedan 1000 år utgjort en inspirationskälla för många konstnärer och poeter och är klassat som ett världsarv sedan 2011. Där mötte mina kinesiska kollegor ur projektet mig och vi ägnade dagen åt att diskutera den planerade publikationen. Jag fick även en initierad visning av museet, som är det främsta av sitt slag i världen, och vars åtta utställningshallar hyser permanenta och tillfälliga pedagogiskt upplagda utställningar om kinesisk textilhistoria (kejsarlig och folklig dräkt, fragment från Sidenvägen etc.), teknikhistoria (färgning, haspling vävning etc.) samt en visning av de tillhörande konserveringslokalerna.

Rapport från deltagande i IIC: s (International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works) 25:e biennial Congress i Hong Kong mellan den 22 och 26 september 2014

MÅLUPPFYLLELSE

Då jag som konservator, under 2014 och framöver, ingår i ett forskningsprojekt mellan Armémuseum i Stockholm och China National Silk Museum i Hangzhou, rörande de c. 200 kinesiska sidendamastmönster som finns i Statens Trofésamling (projektets mål är att producera en publikation och organisera ett seminarium under 2015/2016), var denna kongress därför speciellt angelägen för mig. Under de veckor jag arbetat tillsammans med mina kinesiska kollegor i detta projekt har diskussionerna varit intensiva. Att ta del av synsätt och förhållningssätt rörande konservering utifrån ett kinesiskt och asiatiskt perspektiv i ett större sammanhang bedömde jag därför som värdefullt för det projekt som jag deltar i.

”Conserve the original appearance” har blivit ledord sedan mitten av 1970-talet i Kina vilket man menade stämde väl överens med ”maintain authenticity”. Diskussionen är intressant men ledorden är inte helt självklara. I de tvåföredragen om textila gravfynd rörde det sig om forntida och medeltida gravfynd men hur förhåller man sig till textilier som varit i bruk länge och som redan genomgått förändringar? Inom den tidiga dräktforskningen i västvärlden fokuserat man främst på plagg i originalskick men på senare tid har t. ex. konsumtionsaspekter kommit in i bilden och man intresserar sig också för företeelser som återbruk etc.

De anföranden som diskuterade möjligheterna att dra nytta av lokalbefolkningens traditioner och hantverkskunskaper och att utbilda på plats var också både nytänkande och tankeväckande. Hur antar man en sådan utmaning? Är det en framkomlig väg? Tätt efter Italien följer Kina idag som tvåa på listan över länder med flest världsarvsklassade platser. Till följd av kulturrevolutionen och senare av den snabbt växande urbaniseringen i landet har delar av det materiella och immateriella kulturarvet förrötts eller fallit i glömska. Men medvetenheten om bristande mänskliga resurser och bristande tid för att rädda kulturarvet finns. Att engagera lokalbefolkningen i flera kinesiska regioner och förse dem med grundläggande utbildning i bevarandefrågor eller kombinera traditionella thailändska bevarandemetoder med empiriskt ”västligt” synsätt genom att engagera lokala väverskor handlar om mer än konservering av det materiella kulturarvet. Det handlar om att bygga broar regionalt och kulturellt som också nämndes i titeln på ett av anförandena.

En annan ögonöppnare för mig var alla de anföranden inom preventiv konservering som fokuserade på olika miljöaspekter. Det skall bli mycket spännande att se var vi står om 10 år i denna fråga.

Det intryck som har varit det mest påtagliga både under mitt arbete i projektet och under kongressveckan är den stora samstämmighet som trots allt råder i de flesta frågor. Jag väntade mig både språkförbistring och mer skiljaktigheter men fann istället hur likartade resonemangen gick och då inte enbart rörande metoder utan även konserveringsetiska ställningstaganden. Jag har dessutom tagit del av nya forskningsrön och knutit många nya kontakter. Jag fann veckan mycket givande och jag vill härmed rikta ett varmt tack till NKF-S och Syskonen

Rapport från deltagande i IIC: s (International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works) 25:e biennial Congress i Hong Kong mellan den 22 och 26 september 2014

Bothéns stiftelse för beviljade medel vilka gjorde det möjligt för mig att närvara i en mycket välorganiserad och stimulerande kongress samt att besöka China National Silk Museum.

Lena Engquist Sandstedt